

BÖLÜM 3

METODOLOJİ

Bu çalışmanın metodolojik bağlamı, çeşitli aşamaların kurgulanması ve bütünleştirilmesi şeklinde yapılandırılmıştır. Yöntemsel yaklaşım nitel ve nicel araştırma teknik ve süreçlerini kapsayan “karma” bir araştırma deseni çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu karma araştırma deseni, birbiri ile ilişkili ve aynı zamanda kısmen bağımsız çözümlene, okuma ve yorumlamaları sistemleştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu sistemleştirme kurgusu, çalışmanın ana hedefi olan “model oluşturma” sürecinin en asli unsurlarının elde edilmesi için gereken bileşenlerin bütüncül yorumu temelinde tasarlanmıştır. Bu bakımdan “karma” olarak belirlenen araştırma deseni, esasında ağırlıklı olarak niceliksel araştırma tekniklerini barındırmaktadır.

Buna göre, metodolojik bakımdan araştırma bağlamı, söz konusu dokümanların içerik analizi, okuma ve yorumlamalarını dört eş zamanlı evrede ele alır. Dolayısıyla model oluşumuna katkısı beklenen tüm bileşenler, bu dört evreye dört farklı konu akışı olarak girdi vermektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde araştırma deseninin kurgusunda yer alan yöntemsel adımlar ve ilişkin konular, hastane planlamasında zaman içinde olası gelişmelere ilişkin ön görülerin biçimlenmesi ve belli bir model kurgusuna alt yapı hazırlaması adına gereklilik taşımaktadır.

3.1 Metodolojik Süreç ve Bağlam

Araştırmanın metodolojik kurgusunda yer alan analitik bakış ve dört eş zamanlı evre ile bu evrenin kapsamındaki konular şunlardır:

1. Hastane tipolojilerine ilişkin dokümantasyonun sunulması ve geleceğe ilişkin ilke kararları örüntüsüne ilişkin analizler yapılması;
2. Hastanelerde kullanım sürecindeki zamana bağlı gelişim ve değişimlere göre planlama konusunda elde edilmiş dokümantasyonun içerik analizi;
3. Hastanelerde yenileme ve büyüme amacıyla yapılan değişimlerin bina programına etkilerine ilişkin elde edilmiş dokümanların içerik analizi;

4. Planlamaya bağlı kullanım kararları açısından Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'nin bir "durum çalışması" olarak ele alınması.

Bu araştırma deseni ile elde edilen veriler, sunulacak olan modelin planlama etaplarına bağlı gelişen içerik kurgusunun tezdeki metodolojik temelini oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, Tablo 4.1'de gösterilen gelişime bağlı değişkenlerin sosyal ve teknik olarak genel hastane bina ve kompleksteki değişmelerin bir özetini vermekte ve bu desendeki gerçek bina kullanım etaplamaındaki Tablo 4.1'de belirtilen ilk kullanım, kısa vade, uzun vade ve çok uzun vade olarak belirtilen (I, II, III, IV ve V kademelerde açıklanan) kullanım kademelerine bağlı kapsamlarda model analizlerini örnek incelemelerinde verilmektedir. Burada, modelin planlama sürecine bağlı açılımı, genel hastanelerin uygulamaları rneğinde Tablo 4.25'de Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'ne uygulanmıştır. Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'ndeki işlev değişimleri de Tablo 4.24'de belirtilmiş olup fiziki gelişim yansımaları Őekil 4.27 ve Őekil 4.28'da kat planları olarak, Őekil 4.24'de ise yerleşim esaslı fiziki planlama gelişim bilgileri verilmektedir. Bu bilgiler, ayrıca Resim 4.24 4.25, 4.26 ve 4.27 deki uydu fotoğraflarıyla da açıklanmaktadır.

3.2 Metodolojik Yaklaşımın Planlamaya İlişkin Analitik erevesi

Araştırmadaki yöntemsel kurgu, tezdeki ana konu olan model oluşturma çalışmalarını planlama bağlamında kategori, parametre ve teknik esaslar çerçevesinde ele almaya yöneliktir. Aynı zamanda hastane örnekleri üzerinden giderek, uzun vadeli planlama kapsam ve sorunlarını incelemek ve analiz etmek, araştırmanın temel konularındandır.

Bu doğrultuda, yapılacak hastane çalışmalarında uygun gelişim ve değişim verilerine dayanarak zamana bağlı olasılıkların da değerlendirilmesi olanağı yaratılmasına; gelişim fizibilitesi kapsamındaki düzenlemelerle, geleceğe yönelik rasyonel bir hastane planlanmasının yapılmasının sağlanmasına çalışılmıştır. Bu amaçla planlama açılımına bağlı olarak ele alınan konu kapsamları, aşağıda sıralanmaktadır:

- **Planlama Parametreleri;** nüfus ve hasta sayısı artışı, hastalık dokusu değişimleri, teşhis-tedavi-bakım metot ve teknolojilerin değişimleri gibi verilerdeki zamana bağlı nitelik ve nicelik değişmelerini kapsamaktadır.

- **Planlama Kategorileri;** mimari planlama açılımına ve kullanım evresindeki kademelere bağlı uzun vadeli planlama açılımları ile hastane yaşam sürecindeki değişim ve gelişmelerin doğrultu ve kapsamlarının planlama alt teknik süreçlerine bağlı olarak incelenmesidir.
- **Planlamada Teknik Esaslar;** hastanelerin zamana bağlı değişim ve gelişmelerinin form, fonksiyon ve konstrüksiyon gibi temel mimari değerlerle hastane binası kullanımındaki etki değerlerinin bulunarak, her kademe evresi için bulgu ve sorunlarının gruplanmış gelişme raporlarıyla sınıflandırılmasını yaparak eskime, yenileme, bakım-onarım gibi binaya ait yapısal özelliklerin kullanımda ise; işlevsel yeterlilik-yetmezlik, işlev değişimleri gibi fonksiyonel özellikler ve formda ise bina büyüme yönlerine bağlı eksene-dayalı büyüme, ekleme veya yeni binalar yapmak gibi tasarım özelliklerini kapsamaktadır.

Tüm bu konu ve kapsamlar, daha önce sınıflandırılan dört bağımsız eş zamanlı evrenin her birinde, analizlerin odak noktası olarak kabul edilmiştir.

3.3 Metodolojik Süreçteki Evrelerin Bileşenleri

Çalışmada elde edilen verilerin sunulması 5. Bölüm’de yapılmaktadır. Veri sunumu, hastanelerde kullanım sürecindeki zamana bağlı gelişim ve değişimlere göre planlama konusunda elde edilmiş dokümantasyonun içerik analizi ile başlamaktadır. Bu evrede dokümantasyon toplanmış ve bu dokümantasyonlarda betimsel analizler ve içerik analizleri yapılmıştır. Hastane kullanımında değişimler, hastanelerin büyüme gereksinimi, bir büyüme örneği aracılığıyla değerlendirme yapılması, hastanelerde esneklik, değişmeye uygunluk ve büyüme ilişkisi, hastane binalarında gelişme evreleri, hastanelerde uzun vadeli planlamaya ilişkin anlatım ve analizlerin model kurgusu için, ilk evrenin verileri olarak sunulmuştur.

İkinci evre; hastanelerde yenileme ve büyüme amacıyla yapılan değişimlerin bina programına etkilerine ilişkin elde edilmiş dokümanların içerik analizlerinin yapılmasından oluşmaktadır. Buna göre; hastanelerde yenileme ve büyüme amacıyla uygulanan değişimlerin bina programına etkilerinin araştırılması ve seçilen hastanelerdeki büyüme biçimlerinin analizi ile örnekler üzerinden bütüncül anlayış geliştirilmesi, bu evrenin

odaklandığı ana konudur. Bu evrede elde edilen veriler, model için programlama alt yapısı oluşturmak üzere sunulmuştur.

Üçüncü evre; tipoloji okumalarından yola çıkarak, gelişim ve değişimlere uygun yönelimler konusunu irdelemeye ilişkindir. Bu kapsamda, hastane tipolojilerine ilişkin dokümantasyonun sunulması ve geleceğe ilişkin ilke kararları örüntüsüne ilişkin analizlerin yapılması, kurgunun temelinde yer almaktadır. Bu ele alış biçimi, özellikle sağlık kuruluşlarının tanımı ve sınıflandırılması, genel hastanelerin organizasyonu, hastane bölümleri başlıkları altında mekânsal özellikler, kullanıcı istekleri, işlevsel gereklilikler, tip şemaların gelişme potansiyelleri göz önünde bulundurularak detaylı çözümler elde edilmiştir. Burada elde edilen veriler, modelin tipolojik okumalara ilişkin bir anlayış geliştirmesi için kullanılmak üzere sunulmuştur.

Dördüncü evre, kendi başına bir “durum çalışması” araştırma desenine sahiptir. Planlamaya bağlı kullanım kararları açısından Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi’nin bir “durum çalışması” olarak ele alınması bu evrenin odaklandığı “durum” dur. Bu kapsamda K.K.T.C.’nin en büyük devlet hastanesinin uzun vadeli planlaması incelenmiş ve tasarım, yapım ve kullanım aşamalarına ilişkin kapsamlı çözümler yapılmıştır. Bu evrede, öncelikle bazı gözlem ve dokümantasyon araştırmaları yapılmıştır. Hastane mimari proje çizimleri, en önemli dokümantasyon olarak ölçüm ve çizimlerle elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında hastanenin bugünkü mevcut durumu alan çalışması ve rölöve almak suretiyle yeniden çizilmiş ve dijital ortama aktarılmıştır.

Bu hastanenin devlet hastaneleri kapsamında donanım ve donatım olarak K.K.T.C.’de tek olması dolayısıyla korunması, iyileştirmesi ve geliştirilmesi ilkesinin etkin bir parçası olmak ve bunu uygulamak gerekliliği vardır. Bu nedenle doktorlarla, hastalarla, hasta yakınları ve sağlık personeli ile bu kullanıcıların (iç kullanıcı ve dış kullanıcı) ihtiyaç ve taleplerini belirlemek amacıyla, birçok görüşmeler yapılmıştır. Böylece hastanenin uygun işlevleri ve adapte edilebilir yeniden kullanım, yeniden ve esnek planlama için alternatif arayışları düşünülmüştür. Alternatifli, esnek ve planlama esaslarına uygun düzenleme ve yeni işlevlendirmeler için uygun değerde tasarım, düzenleme ve planlama seçenekleri araştırılmıştır.

Bu durum çalışması, araştırma sürecinde aşamalı olarak nitel ve nicel yaklaşımlarla, sistematik düzen içerisinde yürütülmüştür. Bunun için Sağlık Bakanlığı da dâhil olmak üzere, birçok resmi kurum ve kuruluş ile işbirliği yapılmıştır. Hakkında hiç bir dokümantasyon ve kaynak bilgi olmayan Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi ile ilgili çizim süreci, uzun bir sürece yayılmıştır. Bu süreçte hastanenin tüm mekânlarına tek tek girilmiş, gerekli tüm ölçüler yerinde alınmış, mekân işleyişleri ve düzenlemeleri ile ilgili gözlemler yapılmış, iç ve dış kullanıcılar ile ilgili bölümler hakkında mülakatlar yapılmış, kullanım ile ilgili sıkıntılar not edilmiş, ameliyathanelerde ameliyatlar izlenmiş, ilgili birimlerin birbirleri ile olan ilişkileri gözlemlenmiş ve dokümantasyon ve veri toplama ile ilgili süreç tamamlanmıştır. Mevcut yerleşke içerisinde bulunan diğer binaların ana bina ile olan yerleşke ilişkileri de, gözlemlenmiştir. Ayrıca kampüs içerisindeki diğer yardımcı ve ana binaların da planları çizilmiş ve/veya bulunmuş ve onlar ile ilgili değişim ve gelişimler de araştırılmıştır.

Böylelikle, açılımlara analitik bakışlarla ortaya konulan alt süreçlerden oluşturulan planlama kurgusu grafik anlatımla sunulmuş, etkilenme ve sonuç değerleri ile bilgi yığılması oluşturmadan kontrollü bir bakış sağlanarak, bundan sonra yapılacak olan hastane planlama konularında da, kolaylık sağlayan bilgi kaynaklarını model kapsamında kullanmak amacıyla oluşturmak hedeflenmiştir.

3.4 Model Bileşenlerinin Bütüncül Bir Anlayışla Entegrasyonu

Araştırma deseninin gerektirdiği materyal çözümleme ve veri elde etme süreçleri, “Bütüncül Programlama Modeli” (B.P.M) için bir araya getirilerek kullanıcı, işlev, mekân karakteri, tipoloji, planlama gerekleri, programlama zorunlulukları, zamansal ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde sistematik bir biçimde bir araya getirilerek, veriler yorumlanmıştır. Modelin ana çerçevesi; söz edilen işlevsel, fiziksel ve organizasyona dayalı gerekliliklerin yerine getirilmesi, ana kabulleri kullanıcıların görüş, düşünce ve gözlemlerinin de göz önünde bulundurulması; sürdürülebilir ve esnek planlama için yönetim planı hazırlanması; kısa-orta-uzun ve çok uzun vadeli hastane planlama kriterlerinin göz önünde bulundurulması gibi önemli yaklaşımlar ile desteklenmektedir.

3.5 Bütüncül Programlama Modeli

Bu tezin nihai amacı olan “Bütüncül Programlama Modeli” (B.P.M), tez çalışmasının 5. Bölümünde sunulmuştur. Bütüncül Programlama Modeli, araştırmada yer alan durum çalışması çerçevesinde ve diğer içerik analizlerinin bileşimiyle, genel hastaneler için bir tasarım ve programlama rehberi niteliğindedir.